

לידיעתכם , פרופסור לא חייב להיות דוקטור

פרופסור מוגדר כחוקר, מומחה בתחומו ומרצה בתחום אקדמי כלשהו אשר זכה להכרה במוסד אקדמי שאליו הוא שייך. פרופסורה הינה דרגה אקדמית המוענקת למי שמלמד או מדריך סטודנטים (בדרך כלל לדוקטורט) בפועל באוניברסיטה (לעיתים גם במכללה). **אין בהכרח קשר בין הידע לבין התואר ורק מוסד אקדמי רשאי להעניק דרגת פרופסור !!!**

בניגוד לתואר דוקטור, שניתן על בסיס עבודת דוקטורט ונשאר עם האדם כול חייו, התואר פרופסור הוא דרגה שהאוניברסיטה מעניקה לפי קריטריונים נבחרים לאנשי סגל אקדמי שנושאים במשרת הוראה או הנחיית סטודנטים לתקופת עבודתם בלבד (להוציא קריטריון לפרופסורה על בסיס פרסומים אקדמיים המאפשר שימוש בתואר גם אחרי יציאה לגמלאות - "פרופסור אמריטוס").

הדעה הרווחת בציבור, כולל בסקטור האקדמי, היא שכול פרופסור הוא קודם כול דוקטור, ולא כך הוא הדבר. על-פי המקובל אצלנו יכולה כול אוניברסיטה על פי שיקול דעתה לקדם אנשי סגל אקדמי לדרגת פרופסור על פי התקנון הפנימי שהיא קבעה לעצמה. החלטות על מינויים שכאלה מתקבלות על ידי ועדות מינויים וחוות דעת חסויות, וזאת בלי כול חובה להסביר ולנמק את פשר המינוי.

וכאן מתחיל סיפור יוצאי הדופן. האוניברסיטאות רשאיות להעניק תואר פרופסור לחסרי תואר דוקטור (או חסרי תואר אקדמי כלשהו) שהם בעלי הישגים בולטים בתחומם (הפירוש ניתן לידידיו של המפרש) וכול זאת במטרה לשמר את החופש האקדמי של המוסדות להשכלה

גבוהה. המועצה להשכלה גבוהה בישראל יכולה להחליט על מתן תואר פרופסור למרצים במכללות (המכללות בישראל אינן יכולות להעניק דוקטורט או פרופסורה בכלל). לדברי פרופ' נחום פינגר, סגן יו"ר המל"ג לשעבר, "מאחר שפרופסור הוא סטטוס מקצועי ששייך למקום העבודה, בניגוד לתואר דוקטור ששייך לאדם, הדבר יכול להשתנות ממוסד למוסד".

רשימת הפרופסורים, שאינם בעלי תואר דוקטורט, יוצאי הדופן בישראל ארוכה כמו רשימת הפרופסורים שאינם יוצאי דופן. בעבר יכולנו למצוא בהם את משה ארנס, א.ב. יהושע, עדנה שביט, אריה ורדי ויעקב נאמן ואילו כיום מככבים ברשימה פרופ' עדי שטרן (נשיא בצלאל) פרופ' יובל אלבשן, פרופ' ניסים אלון (לשעבר מנכ"ל קופת חולים לאומית), פרופ' מוריה יעל, פרופ' שחר פרדי כסלו, פרופ' רועי קופר ועוד רבים וטובים.

ראוי להסביר כי ברפואה המצב שונה. אין מצב שפרופסור לרפואה אינו בעל תואר דוקטורט לרפואה. לשם הבהרה יצוין כי התואר דוקטור לרפואה (ד"ר) הוא התואר המקצועי של כל רופא ורופא. וכאמור, התואר "פרופסור" (פרופ') הוא מינוי אקדמי, הניתן לרופא המלמד או העוסק במחקר במסגרת אוניברסיטאית בלבד. **אין לתואר זה ולא כלום עם טיפול בחולים.** למרות שאנו סמוכים ובטוחים כי הקורא לעצמו "פרופסור" אכן קיבל תואר זה ביושר, הרי במדינות שונות משמש התואר "פרופסור" במצבים שונים ולמטרות שונות. הציבור הרחב בארץ רואה באדם המחזיק בתואר "פרופסור" רופא בכיר ומנוסה יותר ומעדיף אותו לעתים קרובות על פני סתם "דוקטור". פועל יוצא מעמדת הציבור הוא שהתואר "פרופסור" נושא עמו יתרונות כלכליים ברורים וחד-משמעיים. נקל אפוא להבין את רחשי לבו של הציבור, המבקש להיות בטוח שה"פרופסור" שהגיע אליו הוא אכן פרופסור לרפואה על פי הקריטריונים המקובלים בארץ.

ובחזרה לפרופסורים שאינם דוקטורים. כל אוניברסיטה (להבדיל ממכללה) בישראל יכולה לקבוע תקנות פנימיות לזכאות למינוי של פרופסור או לסוג הפרופסורה המוענק על ידה. האוניברסיטאות בישראל אכן מציגות יכולת יצירתית מעולה ככול שהן צריכות או רוצות להעניק פרופסורה, וכך אנחנו יכולים למצוא 8 סוגים שונים של פרופסורים :

(1) פרופ' מן המניין (מלא)

(2) פרופ' חבר

(3) פרופ' משנה (החלטה פנימית של הטכניון)

(4) פרופ' מחקר

(5) פרופ' אורח

(6) פרופ' מומחה או פרופסור נלווה

(7) פרופ' אֶמְרִיטוּס (פרופ' שפרש לגמלאות)

(8) פרופ' קליני (קיים ברפואה בלבד)

מבלבל, נכון?

בואו נוסיף לזה את אלמנט הזמן. מקובל כי פרופ' יכול להשתמש בתואר כול עוד הוא מכהן בתפקיד אקדמי, ולאחר פרישתו הוא הופך להיות פרופסור אמריטוס. אבל קיימת גם רשימה שלמה של פרופסורים "ששכחו" להוריד את התואר לאחר שעזבו את האקדמיה וגם כאן נחלצות האוניברסיטאות בישראל לעזרתם, ומאפשרות להם להמשיך ולהחזיק בתואר גם אחרי הפסקת עבודתם האקדמית, וזה עלול להטעות.

חשוב להדגיש כי אוניברסיטה **לא יכולה** להעניק דוקטורט כראות
עיניה (רק דוקטורט של כבוד שלא מקובל לשאת אותו ולהשתמש בו)
אלא לאחר לימודים מסודרים וכתובת עבודת דוקטורט על ידי
הסטודנט (שחייב להיות בעל תואר שני או לפחות בעל תואר ראשון
בהצטיינות), אבל, **אוניברסיטה יכולה**, על פי צרכיה, להעניק תואר
פרופסור לכול מי שהיא חפצה ביקרו!!!